

MARIA CZEPPE
(Instytut Historii PAN, Kraków)

„TYTULARNE” URZĘDY ZIEMSKIE W CZASACH AUGUSTA III

Formalna równość wewnątrz uprzywilejowanego przecież stanu szlacheckiego przynosiła oprócz chlubnych zasad demokratycznych pewne niedogodności dla osób ambitnych. Wszyscy byli równi, ale każdy chciał być kimś, kimś lepszym, ważniejszym, godniejszym szacunku. Szukano rozmaitych sposobów, by odróżnić się od licznej szaraczkowej braci. Najmożniejsi, najbardziej aktywni zdobywali cudzoziemskie tytuły i odznaczenia, konkurowali o ministeria, miejsca w senacie, dygnitarie, o Order Orła Białego, inni zabiegali o wszelkie dostępne tytuły, zarówno wiążące się z pewnym realnym znaczeniem, uposażeniem i obowiązkami (np. starostwa grodowe czy elekcyjne ziemstwa sądowe), jak i czysto honorowe tytuły ziemskie i powiatowe. Zdaniem Glogera król, który był szafarzem tych godności, dysponował ok. 40 tys. różnych urzędów¹. Ponieważ chętnych było znacznie więcej niż urzędów do rozdania, radzono sobie rozmaicie. Znanym sposobem było przenoszenie tytułu z ojca na syna, z męża na żonę i córki, a nawet na wnuki. Stąd zapamiętane choćby z literatury tytuły wojewodzciców, wojewodzcicowych, starościanek, łowczanek, kasztelanowicowiczów, miecznikowiczów i podstolin, by podać kilka przykładów. Sascy królowie nadawali także hojną ręką wzorowane na francuskich tytuły związane z dworem, przede wszystkim szambelanów, i skromniejsze, szlachciców komnaty (gentilhommes de la chambre). Jednak wydaje się, że największy był popyt na honorowe urzędy ziemskie; wszak „szlachcic bez urzędu (honoru) to jak pies bez ogona”². Liczbę tych pożądanых godności zwiększano różnymi metodami.

Jedną z metod było rozbudowywanie hierarchii w powiatach, uzupełnianie o tytuły i godności dotąd nie spotykane w danej ziemi, ponadto tworzenie nowych ziemstw i nowej w nich hierarchii. W czasach saskich powstały hierarchie godności ziemskich w powiatach bydgoskim, kruszewickim, kowalskim, radomskim, stężyckim, piotrkowskim, inowłodzkim, zatorskim, kołomyjskim, urzędowskim, czerwonogrodzkim i zawkrzeńskim (w 1726 r.), ponadto w 1736 r. w opoczyńskim, chęcińskim, pilźnieńskim i wiślickim (woj. sandomierskie) oraz w ostrzeszowskim (ziemia wieluńska), krasnostawskim (ziemia chełmska) i w powiatach zwinogrodzkim i winnickim województwa braclawskiego³.

¹Z. Gloger, *Encyklopedia staropolska ilustrowana*, Warszawa 1958, t. 2, s. 413.

²W. Kopaliński, *Słownik mitów i tradycji kultury*, Warszawa 1985, s. 1140.

³VL, Petersburg 1860, t. 6, s. 230, 323.

Inną metodą było nadawanie urzędów w oderwanych od Rzeczypospolitej ziemiach, stąd liczne rzesze urzędników inflanckich, parnawskich i wendeńskich oraz smoleńskich i czernihowskich.

W niektórych województwach prawdopodobnie tworzone co najmniej dwie równoległe hierarchie, dlatego równocześnie występowało po kilku urzędników z tym samym tytułem. Wiedzą o tym najlepiej współtwórcy niezwykle pożytecznej edycji obejmującej spisy urzędników poszczególnych województw. W kolejnych tomikach wielokrotnie pojawiają się w poszczególnych ziemiach i powiatach zdublowane urzędy w rozmaitych przedziałach czasowych. Waclaw Urban uważa, że w przypadku urzędników lubelskich w kategorii średnich urzędników, do których zaliczył m.in. skarbników i podczaszych, co najmniej 50% było zdublowanych, tj. reprezentowanych przez paralelnie występujące osoby. Pozostałe urzędy były też dublowane, choć procent tych wielokrotnych nominacji jest nieco niższy. Różnie też rozkładał się procent podwójnie lub potrójnie obsadzonych urzędów w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego. Łącznie na czasy saskie, a właściwie na pierwszą połowę XVIII w. przypada 81 osób zajmujących równocześnie to samo stanowisko w województwie lubelskim⁴.

Proceder ten, znany nie tylko w czasach saskich, sportretował Hugo Kołłątaj w rozprawie *Stan oświecenia w czasach Augusta III*. Wspominał o sześciu wręcz osobach na jednym i tym samym urzędzie. Użył nawet nazwy urzędy „tytularne”, bo tak rozumiano przede wszystkim nominacje wydane w odpadłych od Rzeczypospolitej ziemiach oraz nadania dla szlachty z innych powiatów, np. nadania urzędów wielkopolskich dla szlachty małopolskiej i na odwrót⁵. Wprawdzie od czasów średniowiecznych urzędy ziemskie (poza sądowymi) nie wiązały się praktycznie z żadnymi obowiązkami, a więc w zasadzie były czysto honorowe, to wyraźnie rozróżniano wartość nadanych posesjonatom z danej ziemi od nadań „in partibus”, czyli nawet bez pozoru związku z funkcją. Dla nich właśnie użył Kołłątaj nazwy „tytularne”. Z niejaką obawą zapuszczam się w gąszcz, w którym błędzili liczni autorzy, współtwórcy kórnickiej serii spisów. Jednak pobieżna ankietą wśród specjalistów przekonuje mnie, że problem urzędów „tytularnych” jest słabo rozpoznany, a zetknięcie się z dokumentem, w którym natrafiłam na rozróżnienie między urzędnikami, nazwijmy ich umownie, rzeczywistymi a „tytularnymi”, upoważnia do zabrania głosu w tej sprawie.

Wertując archiwum Mniszchów, natrafiłam na rękopis, znany zresztą Władysławowi Konopczyńskiemu, a także Adamowi Skałkowskiemu, zawierający spis dokumentów podanych królowi do podpisu przez marszałka nadwornego koronnego Jerzego Augusta Mniszcha w latach 1752–1763. Pożyteczny ten wykaz, sporządzony w języku francuskim z licznymi polskimi wtrętami zawiera chronologicznie ułożony spis papierów podawanych do podpisu królowi przede wszystkim przez Mniszcha, ale także przez inne osoby, zwłaszcza przez podkanclerzego kor. księdza Michała Wodzickiego.

⁴W. Urban, *Podwójne obsadzanie urzędów w staropolskim województwie lubelskim*, PH 77, 1986, 1, s. 61–67.

⁵H. Kołłątaj, *Stan oświecenia w Polsce w ostatnich latach panowania Augusta III (1750–1764)*, wyd. J. Hulewicz, Wrocław 1953, s. 150.

Są to dwa tomy, liczące razem ok. 600 stron⁶. Z początku i od 1758 r. regularnie stawiane są daty, natomiast brak jest dat dla lat 1756–57, a spore luki w datacji są w latach 1754–55. Na ogół podano, za czyją instancją lub przez kogo przywilej miał być oddany adresatowi. Spis zawiera szeroką gamę podpisywanych przez króla dokumentów, przeważają zgody na cesje królewszczyzn, dużo jest patentów wojskowych, patentów na godności dworskie, są też reskrypty królewskie, listy żelazne, nominacje na urzędy, w tym na urzędy ziemskie.

Prowadzący ten rejestr sekretarz od pewnego momentu zaczął wprowadzać rozróżnienia, nie wiadomo, czy na polecenie, czy z własnej inicjatywy. Najpierw pojawiły się urzędy, które dalej będziemy nazywać „tytularnymi”, z adnotacją „in partibus”, np. „la charge de chambellan de Wendsk in partibus à Miaskowski après Uhański” albo „la charge d'enseigne de Latyczew après Bystrzycki à Kački in partibus”. Wkrótce jednak wprowadzono rozróżnienie; część urzędów nazywano dalej „la charge”, natomiast najprawdopodobniej zrezygnowano z określenia „in partibus” na rzecz określenia „le titre”. Odtąd w rejestrze występują równolegle urzędy, powiedzmy, rzeczywiste (la charge) i „tytularne” (le titre). Podkreślić trzeba w tym miejscu, że oba typy przywilejów występują w spisie równocześnie; na te same stanowiska otrzymywali przywileje różni ludzie, jedni nieco bardziej rzeczywiste (la charge), inni całkiem „tytularne” (le titre). Dla porządku dodam, że określenia „le titre” obok nazwy „patent” używano także w przypadku szarż wojskowych i godności dworskich (szambelanów, konsyliarzy, sekretarzy), znalazłam też „tytularne” starostwa, a nawet jedno „tytularne” polskie hrabiostwo⁷.

W żadnym przypadku nie ma informacji, czy były za te przywileje pobierane opłaty; tym bardziej nie wiemy, jakie sumy i komu były ewentualnie wpłacane. Można przypuszczać, że korzyści z wydawania dodatkowych przywilejów odnosili pracownicy kancelarii, ale z równym prawdopodobieństwem dopuścić wolno tezę, że był to sposób na zwiększenie dochodów królewskich czy dworskich. Za tą tezą przemawiałby czas, tj. pojawienie się notatek o urzędach „tytularnych” ok. 1756 r., a więc, gdy dwór pozbawiony po napaści pruskiej dochodów z Saksonii borykał się z trudnościami finansowymi podczas przymusowego pobytu w Warszawie. Najpewniej księga, o której mowa, powstała na zlecenie króla, a w każdym razie za jego wiedzą; może dla jakichś rozrachunków polecono wprowadzić rozróżnienie między urzędami rzeczywistymi a „tytularnymi”.

Skupiłam się na urzędach ziemskich, próbując rozeznać, jakich ziem i jakich stanowisk dotyczą te, które zostały w omawianym rękopisie nazwane „tytularnymi”. Znalazłam zapis 176 przywilejów, wydanych w latach ok. 1756–1763, dotyczących urzędów ziemskich, nazwanych w rejestrze „tytularnymi”. Największa liczba dotyczy Inflant (17), dawnego województwa wendeńskiego (8) i parnawskiego (10), razem 35, oraz województw smoleńskiego (16) i czernihowskiego (z Nowogrodem Siewierskim 32). Razem

⁶BPANKr., rkp. 1142, t. 1 i 2, „Registre des papiers que S.E.M. le Maréchal a présenté à la signature du Roi. Varsovie, vers la fin du mois de Novembre 1752”.

⁷Np. „la starostie in partibus de Lubeck après Złotoliński à Charłęski”, *ibid.*, t. 1, k. 50v; tytuł hrabiego polskiego dla Włocha nazwiskiem Berlendis, *ibid.*, t. 2, k. 128v.

w ziemiach utraconych i w tej części Inflant, która jeszcze do Rzeczypospolitej należała, znalazły się 83 „tytularne” urzędy ziemskie. Przypominam, że równocześnie wydawane były na te urzędy przywileje, których nie nazywano „tytularnymi” (la charge). W ziemiach utraconych byłby to kolejny stopień abstrakcji czy fikcji. Rzecz jednak dotyczy urzędów, które i tak już były honorowe (choć pomagały wspiać się szczęśliwym posiadaczom do godności faktycznych, choćby do podkomorstw i do senatu), nadto ziem, których w granicach Rzeczypospolitej już nie było, a utrzymywana w nich hierarchia urzędnicza miała znaczenie symboliczne i zaspokajała częściowo tęsknoty za tytułem. Tworzenie więc osobnych ciągów urzędników „tytularnych” obok godności symboliczno-honorowych w nie istniejących (w Rzeczypospolitej) powiatach, to już nie piętrowa, ale wielopiętrowa fikcja.

Ale sprawa na tym się nie kończy. Regestr zawiera bowiem urzędy nazwane „tytularnymi” właściwie w całym kraju. Najmniej we wspomnianym okresie mianowano „tytularnych” urzędników na Litwie; po jednym w Mścislawiu, Lidzie, Braślawiu, Orszy, Brześciu Litewskim, dwu w Pińsku, razem siedmiu. Sporo w czterech województwach kresowych, braclawskim, wołyńskim, kijowskim i podolskim (31), w pozostałych województwach małopolskich, a więc krakowskim, sandomierskim, bełskim, ruskim i podlaskim 26, czyli razem dla Małopolski 57. Pozostałych 29 dotyczy Wielkopolski, w tym 9 Mazowsza (Nur, Różan, Wyszogród, Zakroczym, Rawa i pow. zawkrzeński w województwie płockim), 9 Prus Królewskich. Jedenaście innych „tytularnych” nominacji” wielkopolskich dotyczyło Wielunia i Ostrzeszowa (województwo sieradzkie), Inowłódza (województwo łęczyckie), Wschowy (województwo kaliskie) i Kujaw (Brześć, Bydgoszcz) oraz ziemi dobrzyńskiej.

W konfrontacji z wydanymi już *Spisami urzędników* nasuwa się kilka refleksji. Po pierwsze, jako „tytularne” nadawano urzędy nie istniejące w danych powiatach czy województwach i tak do istniejącej hierarchii dorzucano „tytularne” urzędy nie spotykane w owych województwach, wg wzoru z innych województw. Tym sposobem wzbogacono Pomorze o „tytularnego” cześnika, chorążego, łowczego i stolnika (nawet dwóch), Chełmno o cześnika i stolnika, Malbork o łowczego i miecznika⁸. Nawet nie istniejące województwo wendeńskie otrzymało dodatkowego krajczego. Tego typu wzbogacenia doznało też województwo krakowskie, otrzymując „tytularnych” (a nie występujących w *Spisach*) cześnika, łowczego i skarbnika bieckich.

Nie wypowiadam się na temat Kresów (z wyjątkiem Podola) i Mazowsza, których spisy jeszcze się nie ukazały, natomiast dla pozostałych ziem koronnych zauważyć można, że urzędy „tytularne” dublowały czy wręcz multiplikowały istniejącą hierarchię urzędników. W sporej części przypadków urzędnik obdarzony godnością, którą omawiany regestr określa jako „tytularną”, wymieniany bywa z poprzednikiem, co sugerowałoby, że tworzono osobne ciągi urzędników „tytularnych” i jakoś pilnowano następ-

⁸ *Urzednicy Prus Królewskich XV–XVIII w. Spisy*, oprac. K. Mikulski, red. A. Gąsiorowski, Wrocław 1990, wymieniają w tych województwach tylko chorążych, podkomorzonych, a urzędy cześnika, miecznika, podskarbiego i stolnika nadawano dla całości, tj. dla „ziem pruskich”.

stwa. Jest jednak niemało nadań bez wymieniania poprzednika, a nawet bez wymieniania adresata, „z okienkiem”. Wiadomo tylko, kto ów tytuł wyjednał, nie wiadomo wszak, dla kogo.

W znakomitej większości osoby, których nazwiska spotyka się w tym kontekście, nie występują w *Sptsach*. Nawet jeśli w tym okresie w danej ziemi wykazano równolegle kilka osób piastujących ten sam urząd, to na ogół nie są to nazwiska wymieniane w rejestrze (BPANKr., rkp. 1142). W paru przypadkach można omawianych tu urzędników „tytularnych” odnaleźć wśród rzekomych lub nie potwierdzonych (Mikołaj Gadomski, podczaszy dobrzyński)⁹ wynalezionych z herbarzy (Maurycy Kurowicki, chorąży podlaski, wpis na podstawie Bonieckiego¹⁰, Stanisław Rostkowski chorąży czerwonogrodzki „in partibus”, wzmiankowany m.in. na podstawie Niesieckiego¹¹) albo z akt ziemskich i grodzkich. W Trembowli (województwo ruskie) był to łowczy Swieykowski, po którym wg *Sptsu* nastąpił Sozański, a wg rejestru z archiwum Mniszchów Drogocki¹², we Wschowie skarbnik Łaszczyński, który dostał tytuł 8 VII 1761, a w *Sptsach*, na podstawie akt grodzkich i ziemskich wschowskich wymieniany jest jako noszący ten tytuł w latach 1763–1793, zapewne bezprawnie¹³. Wreszcie zdarza się, że pokrywa się osoba i urząd, różni się jednak czas (wojski trembowelski Wojciech Marchocki dostał wg BPANKr., rkp. 1142 tytuł 13 XII 1762, a w *Sptsach*, na podstawie AGZ, jest wojskim od 30 I 1764)¹⁴.

Można by wysnuć przypuszczenie, że osoby obdarzone urzędami „tytularnymi” otrzymywały przywilej królewski, jednak dokument nie był wpisywany do ksiąg kanclerskich, metryk czy Sigillat. Trzy przypadki, które obalają takie przypuszczenie, wołę złożyć na karb pomyłki osoby wpisującej papiery do rejestru, ponieważ nie znajdują na razie innego wytłumaczenia. Porównanie bowiem z wydanymi *Sptsami* ujawnia, że w trzech przypadkach nominacja określona jako „tytularna” znalazła potwierdzenie w Sigillatach: chorąstwo pilzneńskie dla Jędrzeja Jabłonowskiego (BPANKr., *ibid.*, 1 XI 1758, w *Sptsach* 13 XII 1758, na podstawie Sigillaty 29 s. 121, zgadza się też w obu wykazach poprzednik, Adam Pełka¹⁵), podkomorstwo inflanckie dla Andrzeja Błażowskiego (BPANKr., *ibid.*, 18 III 1760, w *Sptsach* 12 IV 1760 na podstawie Sigillaty 27 s. 207) i w końcu podkomorstwo parnawskie dla Krzysztofa Undorffa (na podstawie Metryki Litewskiej 181; zgadza się też osoba poprzednika, Józefa Grzegorzewskiego¹⁶). Innym wytłumacze-

⁹ *Urzędnicy kujawscy i dobrzyńscy XV–XVIII w. Spsy*, oprac. K. Mikulski, W. Stanek, red. A. Gąsiorowski, Kórnik 1990.

¹⁰ *Urzędnicy podlascy XIV–XVIII w. Spsy*, oprac. E. Dubas–Urwanowicz i in., red. A. Gąsiorowski, Kórnik 1994.

¹¹ K. Przyboś, *Urzędnicy województwa podolskiego XV–XVIII w. Spsy*, Kraków 1994.

¹² *Urzędnicy województwa ruskiego XIV–XVIII w. Spsy*, oprac. K. Przyboś, red. A. Gąsiorowski, Wrocław 1987.

¹³ *Urzędnicy wielkopolscy XVI–XVIII w. Spsy*, oprac. A. Bientaszewski, red. A. Gąsiorowski, Kórnik 1992.

¹⁴ Por. przyp. 12.

¹⁵ *Urzędnicy województwa sandomierskiego XVI–XVIII w. Spsy*, oprac. K. Chłapowski, A. Falniowska–Gradowska, red. A. Gąsiorowski, Kórnik 1992.

¹⁶ *Urzędnicy inflanccy XVI–XVIII w. Spsy*, oprac. K. Mikulski, A. Rachuba, red. A. Gąsiorowski, Kórnik 1994.

niem mogłaby być hipoteza, że w tych trzech przypadkach wkrótce po nominacji na urząd tytularny nastąpiła nominacja na urząd rzeczywisty.

Przegląd urzędów „tytularnych” ze wspomnianego rejestru pozwala na stwierdzenie, że nie chodzi o urzędy „tytularne” w rozumieniu Kołłątaja, dotyczą one bowiem całej Rzeczypospolitej, ponadto także osób związanych z danym obszarem (np. Łaszczyński z Wielkopolską, Sierakowscy z ziemią biecką¹⁷).

Nie pretendując do jakichkolwiek wyjaśnień, pozwolę sobie stwierdzić, że rejestr z kancelarii Jerzego Augusta Mniszcha stawia nowe problemy przed badaczami lubiącymi zagadki i być może świadczy o próbie odnalezienia jakiegoś wątku w labiryncie, ładu w chaosie, o próbie jakiegoś uporządkowania przez Mniszcha lub jego sekretarza sprawy nominacji na urzędy ziemskie. Świadczy też o sposobach odpowiadania przez dwór na naciski związane z głodem tytułów i godności. By uprościć, a może właśnie skomplikować pracę wydawców *Spisów urzędników*, pozwolę sobie w aneksie zamieścić spis odnalezionych urzędników „tytularnych”. Lista ta zapewne nie jest kompletna.

W aneksach zachowano oryginalną pisownię nazwisk, bez próby korygowania; imiona podano tylko w tych przypadkach, w których podaje je rękopis.

ANEKS I

BPANKr., rkp. nr 1142, t. 1

Urzędnicy „in partibus”

Nr	Data	Karta	Województwo	Urząd	Kto otrzymał	Poprzednik
1	?	61v	inflanckie	podkomorzy wendeński	Miaskowski	Uchański
2	?	64v	podolskie	chorąży czerwonogrodzki	Rosnowski	Szyszkowski
3	?	64v	podolskie	chorąży latyczowski	Kącki	Bystrzycki
4	?	64v	ruskie	podczaszy trembowelski	Drogocki	Swieykowski
5	?	64v	smoleńskie	podczaszy smoleński	Młodrawski	Korytowski
6	?	64v	bełskie	skarbnik buski	Krzyński	Młtcki
7	?	64v	podolskie	łowczy czerwonogrodzki	Reczyński	Lesiecki
8	?	65v	czernihowskie	cześnik czernihowski	Marchocki	Rohoziański
9	?	65v	czernihowskie	miecznik nowogrodzki	?	Gruszecki

¹⁷Por. aneksy.

ANEKS II

BPANKr., rkp. nr 1142, t. 1

Urzednicy „tytularni”

Nr	Data	Karta	Wojew.	Urząd	Kto otrzymał	Poprzednik
1	?	72	czernihowskie	chorąży czernihowski	Kulikowski	Peretedkiewicz
2	?	72	czernihowskie	stolnik nowogrodzki	Wiśniewski	Trzeciak
3	?	73v	smoleńskie	skarbnik smoleński	Dniestrzański	Zalewski
4	?	74v	mazowieckie	stolnik nurski	Jaszewski	Godlewski
5	?	75v	czernihowskie	podstoli czernihowski	Gostyński	Jasilkowski
6	?	76	smoleńskie	stolnik smoleński	Rytarowski	Głębocki
7	?	76	sandomierskie	stolnik stężycki	Bronicki	Pełka
8	?	76	czernihowskie	młecznik nowogrodzki	Raszowski	Gruszecki
9	16 IV 1758	85	czernihowskie	łowczy czernihowski	Jan Łaski	Malinowski
10	21 VI 1758	87	czernihowskie	stolnik nowogrodzki	Popławski	Świdziński
11	21 VI 1758	87	czernihowskie	czeńnik nowogrodzki	Kluczewski	Bronicki
12	29 V 1758	90	inflanckie	chorąży wendeński	?	Kowalski
13	29 V 1758	90	czernihowskie	podczaszy nowogrodzki	?	Piotrkowski
14	29 V 1758	90	inflanckie	chorąży inflancki	?	Przytuśki
15	29 V 1758	90	belskie	młecznik horodelski	?	Gralewski
16	29 V 1758	90	inflanckie	podstoli parnawski	?	Dąbrowski
17	29 V 1758	90	inflanckie	łowczy parnawski	?	Zawadzki
18	11 VI 1758	91	podolskie	podczaszy latyczowski	Szymon Belina Grodzki	Zakrzewski
19	11 VI 1758	91	smoleńskie	podczaszy smoleński	?	Łukowski
20	11 VI 1758	91	inflanckie	chorąży parnawski	?	Mieroszewski
21	11 VI 1758	91	inflanckie	czeńnik wendeński	?	Malewski
22	11 VI 1758	91	czernihowskie	młecznik czernihowski	?	Czeńnicki
23	11 VI 1758	91	czernihowskie	wojski nowogrodzki	?	Wyleżyński
24	24 VI 1758	92	inflanckie	podczaszy wendeński	Garbowski	Wierzbicki
25	17 VII 1758	93v	chelmińskie	stolnik chelmiński	Kazimierz Pawłowski	Racińborski
26	17 VII 1758	93v	brzeskie lit.	podstoli brzeski lit.	Rakowski	Woyno
27	13 X 1758	96v	sieradzkie	stolnik wieluński	Aleksander Kobylański	Michałowicz
28	13 X 1758	96v	ruskie	łowczy trembowelski	Antoni Pruszyński	Nitosławski
29	24 X 1758	98v	inflanckie	podkomorzy parnawski	Krzysztof Undorff	Grzegorzewski
30	14 XI 1758	102	inflanckie	łowczy inflancki	Józef Sobleszczański	Hulewicz
31	14 XI 1758	103	smoleńskie	stolnik smoleński	Wiszniewski	?
32	?	103	brzeskie lit.	podstoli piński	?	?
33	?	103	mazowieckie	czeńnik wyszogrodzki	Kazimierz Pasławski	?
34	24 XI 1758	103v	inflanckie	stolnik parnawski	Chomentowski	?

Nr	Data	Karta	Wojew.	Urząd	Kto otrzymał	Poprzednik
35	?	104	mazowieckie	cześnik różański	Jan Dąbski	?
36	?	104	czernihowskie	cześnik czernihowski	Paweł Sokołowski	?
37	?	104	smoleńskie	podczaszy smoleński	Leon Hercyk	?
38	?	106	braclawskie	podstoli zwiniogrodzki	Gabriel Sosnowski	Rudzki
39	?	106	inflanckie	cześnik wendeński	Józef Pluszczewski	Krukowicz
40	?	110	chełmińskie	cześnik chełmiński	Ignacy Wolski	?
41	10 IV 1759	117	pomorskie	stolnik pomorski	Piątkowski	?
42	10 IV 1759	117	smoleńskie	miecznik smoleński	Obuch	?
43	10 IV 1759	117	czernihowskie	podstoli nowogrodzki	Albert Łacki	?
44	10 IV 1759	117	inflanckie	łowczy inflancki	Łukasz Chmielecki	?
45	10 IV 1759	118v	inflanckie	podczaszy parnawski	Józef Wiśniewski	?
46	?	119	podolskie	podczaszy łatyczowski	Buyno	?
47	10 VII 1759	120	podolskie	podczaszy łatyczowski	Jezerski	?
48	10 VII 1759	120	czernihowskie	podstoli czernihowski	Jaworski	?
49	10 VII 1759	120	podlaskie	miecznik podlaski	Michał Dobrzański	?
50	?	120v	czernihowskie	podczaszy czernihowski	Ignacy Kącki	?
51	?	120v	kijowskie	podstoli żytomierski	Wacław Karśnicki	?
52	?	120v	kijowskie	cześnik owrucki	?	?
53	10 VIII 1759	122v	wileńskie	stolnik brasławski	Józef Tyszkowski	?
54	14 III 1758	126	czernihowskie	cześnik nowogrodzki	Jankowski	?
55	19 V 1758	130v	smoleńskie	łowczy smoleński	Grodzki	?
56	27 V 1758	132	smoleńskie	łowczy smoleński	Zwan	?
57	11 VII 1758	133v	inflanckie	miecznik inflancki	Rosemberg	?
58	11 VII 1758	134	czernihowskie	cześnik czernihowski	Komorowski	?
59	11 VII 1758	134	łęczyckie	miecznik inowłodzki	Śleszyński	?
60	15 VIII 1758	135	inowrocławskie	podczaszy bydgoski	Filipecki	?
61	3 X 1758	135v	braclawskie	podstoli braclawski	Stępkowski	?
62	3 X 1758	136	braclawskie	podczaszy braclawski	Kowalski	?
63	3 X 1758	137	braclawskie	stolnik braclawski	Satkowski	?
64	?	138	inflanckie	podkomorzy wendeński	Andrzej Rakowski	?
65	16 XI 1758	138v	inflanckie	cześnik inflancki	Zawada	?
66	16 XI 1758	138v	podlaskie	cześnik drohicki	Piątka	?
67	16 XI 1758	138v	braclawskie	stolnik braclawski	Baranowski	?
68	16 XI 1758	138v	inflanckie	podstoli inflancki	Baranowski	?
69	16 XI 1758	138v	podlaskie	stolnik podlaski	Goluchowski	?
70	16 XI 1758	138v	podlaskie	podstoli podlaski	Strzegocki	?
71	16 XI 1758	139	inflanckie	podstoli inflancki	Korff	?
72	16 XI 1758	139	inowrocławskie	cześnik bydgoski	Nurzewski	?
73	16 XI 1758	139	pomorskie	łowczy pomorski	Gogolewski	?
74	22 XI 1758	139v	malborskie	łowczy malborski	Komorowski	?

Nr	Data	Karta	Wojew.	Urząd	Kto otrzymał	Poprzednik
75	22 XI 1758	139v	podlaskie	miecznik drohiccki	Kałyski	?
76	22 XI 1758	139v	bełskie	łowczy buski	Szelechowski	?
77	22 XI 1758	139v	bełskie	stolnik buski	Raciborski	?
78	22 XI 1758	139v	inflanckie	krajczy wendeński	Łubiszewski	?
79	4 XII 1758	144	inflanckie	podczaszy parnawski	Łukiański	?
80	4 XII 1758	145	mścisławskie	budowniczy mścisławski	Kurek	?
81	4 XII 1758	145	czernihowskie	podstoli czernihowski	Mejer	?
82	4 XII 1758	145	kijowskie	cześnik owrucki	Darewski	?
83	4 XII 1758	145	czernihowskie	skarbnik czernihowski	Krzywiec	?
84	4 XII 1758	145	witebskie	kontuszy orszański	Dederko	?
85	4 XII 1758	145	czernihowskie	strażnik czernihowski	Wenczewicz	?
86	4 XII 1758	145	inflanckie	strażnik wendeński	Hryniewicz	?
87	4 XII 1758	145	czernihowskie	stolnik czernihowski	Gamratt Kurek	?
88	4 XII 1758	145	czernihowskie	podczaszy czernihowski	Zyliński	?
89	4 XII 1758	145v	inflanckie	podstoli inflancki	Gurski	?
90	4 XII 1758	145v	podlaskie	łowczy mielnicki	Wiśniewski	?
91	4 XII 1758	145v	podlaskie	chorąży podlaski	Kurowicki	?
92	4 XII 1758	145v	steradzkie	cześnik wieluński	Dolszkwicz	?
93	19 XII 1758	146v	malborskie	miecznik malborski	Chwiałkowski	?
94	22 I 1759	147v	wolińskie	chorąży woliński	Kuczberski	?
95	26 IV 1760	166v	wileńskie	kontuszy lidzki	Ignacy Narbutt	Narbutt
96	14 V 1760	167	pomorskie	cześnik pomorski	Popowski	?
97	11 VI 1760	168v	smoleńskie	stolnik smoleński	Ignacy Bogusławski	?
98	X 1759	177v	podolskie	chorąży latyczowski	Antoni Orzechowski	?
99	18 III 1760	188v	inflanckie	podkomorzy inflancki	Andrzej Błażowski	?
100	18 III 1760	188v	ruskie	podstoli żydaczowski	Józef Błażowski	?
101	7 V 1760	192	inflanckie	stolnik inflancki	Stanisław Radwański	?
102	7 V 1760	192	czernihowskie	cześnik nowogrodzki	Jan Radwański	?
103	21 VIII 1760	202	smoleńskie	chorąży smoleński	Stanisław Gurski	?
104	16 IX 1760	203v	smoleńskie	stolnik smoleński	Marcin Beniśławski	?
105	4 X 1760	204	inflanckie	podstoli inflancki	Paweł Janicki	?
106	4 X 1760	204v	podolskie	łowczy latyczowski	Paweł Popławski	?
107	19 X 1760	206	krakowskie	cześnik biecki	Kasper Serakowski	?
108	19 X 1760	206	krakowskie	łowczy biecki	Sylwester Bieniewski	?
109	19 X 1760	206	inflanckie	miecznik inflancki	Józef Sokolowski	?
110	19 X 1760	206	krakowskie	skarbnik biecki	Kazimierz Serakowski	?
111	19 X 1760	206	inflanckie	skarbnik inflancki	Kazimierz Sopotniński	?
112	5 XI 1760	212	podlaskie	cześnik mielnicki	Michał Czajkowski	?

Nr	Data	Karta	Wojew.	Urząd	Kto otrzymał	Poprzednik
113	23 XI 1760	214	ziemia dobrzyńska	podczaszy dobrzyński	Mik. Gadomski	?
114	14 XII 1760	216v	podolskie	chorąży czerwonogrodzki	Jan Remer	?
115	14 XII 1760	216v	kiłjowskie	cześnik owrucki	Jan Mlechowicz	?

ANEKS III

BPANKr., rkp. nr 1142, t. 2

Urzednicy „tytularni”

Nr	Data	Karta	Województwo	Urząd	Kto otrzymał	Poprz.
1	10 X 1761	14v	kiłjowskie	podczaszy owrucki	Wysztrawski*	?
2	10 X 1761	14v	kiłjowskie	podstoli kiłjowski	Jordan	?
3	10 X 1761	14v	z. dobrzyńska	cześnik dobrzyński	Przanowski	?
4	10 X 1761	15	kiłjowskie	łowczy owrucki	M. Gajewski	?
5	25 II 1761	44	braclawskie	cześnik zwinogrodzki	Mateusz Murzyński**	?
6	17 III 1761	44v	czernihowskie	stolnik czernihowski	Jan Oraczewski	?
7	17 III 1761	44v	podolskie	stolnik latyczewski	Jan Chryzostom Zieliński	?
8	16 IV 1761	47	smoleńskie	chorąży smoleński	Jan Marchocki	?
9	16 IV 1761	47	płockie	chorąży zawkrzeński	Jan Popiel	?
10	22 IV 1761	48	płockie	chorąży zawkrzeński	Michał Łoś	?
11	25 V 1761	51v	kiłjowskie	cześnik żytomierski	Aleksy Tarszeński	?
12	8 VII 1761	58	poznańskie	skarbnik wschowski	Łaszczynski	?
13	17 VII 1761	58	pomorskie	stolnik pomorski	?	?
14	17 VII 1761	58	inflanckie	miecznik wendeński	?	?
15	17 VII 1761	58	inflanckie	cześnik inflancki	?	?
16	17 VII 1761	58	ruskie	podczaszy halicki	Michał Straszyński	?
17	17 VII 1761	58	ruskie	cześnik żydaczewski	Stefan Konopacki	?
18	25 VII 1761	59v	smoleńskie	podczaszy smoleński	?	?
19	25 VII 1761	59v	inflanckie	łowczy inflancki	?	?
20	5 VIII 1761	60	belskie	stolnik buski	Ignacy Stetkiewicz	?
21	7 VIII 1761	60v	smoleńskie	chorąży smoleński	Jakub Dąmbrowski	?
22	7 VIII 1761	60v	mazowieckie	stolnik zakroczyński	Stanisław Dąmbrowski	?
23	14 X 1761	68	rawskie	łowczy rawski	Rafał Badowski	?
24	15 XI 1761	69	smoleńskie	podczaszy smoleński	Siestrzenciewicz	?
25	9 II 1762	76v	inflanckie	podkomorzy wendeński	Grąbczewski	?

*Zapewne: Wysztrawka.

**Zapewne: Murzynowski.

Nr	Data	Karta	Województwo	Urząd	Kto otrzymał	Poprz.
26	12 III 1762	77	inflanckie	miecznik inflancki	Stanisław Jastrzębski	?
27	18 III 1762	78	podlaskie	stolnik podlaski	Antoni Leszczyński	?
28	8 IV 1762	79v	czernihowskie	cześnik czernihowski	Michał Skwarczyński	?
29	19 IV 1762	80	czernihowskie	podstoli nowogrodzki	Jacek Rozwadowski	?
30	19 IV 1762	80	podolskie	stolnik czerwonogrodzki	Józef Szabrański	?
31	19 IV 1762	80	inflanckie	łowczy parnawski	Tomasz Sobolewski	?
32	3 V 1762	81	czernihowskie	stolnik czernihowski	Józef Mietlicki	?
33	20 VI 1762	86	wołyńskie	stolnik wołyński	Antoni Zbierchowski	?
34	14 VIII 1762	90	czernihowskie	wojski czernihowski	Antoni Łada Walicki	?
35	30 X 1762	99	inflanckie	łowczy wendeński	Franciszek Konstantynowicz	?
36	7 XI 1762	101	braclawskie	podstoli zwinogrodzki	Jan Boreyko	?
37	7 XI 1762	101	płockie	stolnik zawkrzeński	Jan Skoratowski	?
38	6 XII 1762	107	pomorskie	chorąży pomorski	Antoni Czarnocki	?
39	6 XII 1762	108	czernihowskie	stolnik czernihowski	Antoni Duczmyński	?
40	6 XII 1762	108	czernihowskie	chorąży czernihowski	Tomasz Krajewski	?
41	13 XII 1762	108v	czernihowskie	miecznik nowogrodzki	Jan Żeromski	?
42	13 XII 1762	109	z. dobrzyńska	wojski dobrzyński	Felicjan Russyan	?
43	13 XII 1762	109	ruskie	wojski trembowelski	Wojciech Marchocki	?
44	13 XII 1762	109	bełskie	cześnik buski	Antoni Mroczek	?
45	13 XII 1762	109	ruskie	wojski sanocki	Michał Dzięwulski	?
46	4 I 1763	111v	z. dobrzyńska	łowczy dobrzyński	Józef Slotwiński	?
47	?	114v	braclawskie	cześnik braclawski	Adam Duchnowski	?
48	?	115v	brzeskie lit.	mostowniczy piński	Franciszek Rychterski	Łozia
49	5 IV 1763	119	rawskie	miecznik gostyński	Piotr Chodakowski	?
50	9 IV 1763	120	sieradzkie	chorąży ostrzeszowski	Sebastian Sawicz	?
51	9 IV 1763	120v	braclawskie	podczaszy braclawski	Michał Arciechowski	?
52	23 IV 1763	127	braclawskie	podczaszy braclawski	Zaleski	

“Titular” Land Offices during the Reign of August III

The formal equality of the gentry estate generated among the more ambitious persons a tendency towards distinguishing themselves. One of the applied methods was the obtaining of land offices, which from the Middle Ages lost their association with functions, and became increasingly honorary posts. The enormous requirement produced the phenomenon of doubling the same offices by assorted persons. Nonetheless, the demand remained unfulfilled. Attempts were made to set this situation right by creating official hierarchies in counties which up to then were devoid of such structures (29 counties during the Saxon era).

The Mniszech Archive preserved a manuscript containing a list of documents presented for royal signature by Jerzy August Mniszech, the court Crown Marshal in 1752–1763. The author's attention was drawn to the fact that privileges concerning land offices were accompanied by diplomas with the term “*le charge*”, while others, at times pertaining to the same posts, were described as “*le lettre*”. A considerable number of the documents deals with lands which no longer belonged to the Commonwealth, a fact which intensifies the fictional nature of the grants; nevertheless, other privileges concerned titular offices in all provinces of the Commonwealth (the least in Lithuania — only seven). A confrontation with the published *Spisy urzędników* (Lists of Officials) suggests the assumption that the privileges dealing with titular offices were signed by the monarch, but not included into the *Sigillat* books. The appearance of this type of privileges in 1756 suggests that they could have comprised a new manner, introduced by the court, of salvaging finances ruined by the Seven Years' War.

Translated by Aleksandra Rodzińska-Chojnowska